Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 14ης Ιουνίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Προστασία των καταναλωτών — Διαδικασίες εναλλακτικής επιλύσεως διαφορών (ΕΕΔ) — Οδηγία 2008/52/ΕΚ — Οδηγία 2013/11/ΕΕ — Άρθρο 3, παράγραφος 2 — Ανακοπή ασκηθείσα από καταναλωτές στο πλαίσιο διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής την οποία κίνησε πιστωτικό ίδρυμα — Δικαίωμα προσβάσεως στη Δικαιοσύνη — Εθνική νομοθεσία προβλέπουσα υποχρεωτική προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως — Υποχρεωτική επικουρία από δικηγόρο — Προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος»

Στην υπόθεση C-75/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, την οποία υπέβαλε το Tribunale Ordinario di Verona (πρωτοδικείο της Βερόνας, Ιταλία) με απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Φεβρουαρίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Livio Menini,

Maria Antonia Rampanelli

κατά

Banco Popolare Società Cooperativa,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, E. Regan, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Νοεμβρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Hellmann και T. Henze,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις E. Montaguti και C. Valero, καθώς και από τον M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2013/11/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 2006/2004 και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ (οδηγία ΕΕΚΔ) (ΕΕ 2013, L 165, σ. 63), και της οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για ορισμένα θέματα διαμεσολαβήσεως σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2008, L 136, σ. 3).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Livio Menini και της Maria Antonia Rampanelli και, αφετέρου, της Banco Popolare Società Cooperativa, σχετικά με το χρεωστικό υπόλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού που διατηρούν στην Banco Popolare οι L. Menini και M. A. Rampanelli, κατόπιν ανοίγματος πιστώσεως που τους χορηγήθηκε από το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2008/52

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 8 και 13 της οδηγίας 2008/52 αναφέρουν τα εξής:

«(8) Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο στη διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές διαφορές, αλλά τα κράτη μέλη μπορούν κάλλιστα να εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές και σε εσωτερικές διαδικασίες διαμεσολάβησης.

[…]

(13) Η διαμεσολάβηση που προβλέπει η παρούσα οδηγία θα πρέπει να αποτελεί εκούσια διαδικασία υπό την έννοια ότι τα μέρη έχουν την ευθύνη της διαδικασίας και μπορούν να την οργανώσουν κατά την επιθυμία τους και να την ολοκληρώσουν οποιαδήποτε στιγμή. […]»

4 Το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να διευκολύνει την πρόσβαση στην εναλλακτική επίλυση των διαφορών και να προαγάγει τον φιλικό διακανονισμό τους, ενθαρρύνοντας την προσφυγή στη διαμεσολάβηση και φροντίζοντας για τη δημιουργία ισόρροπης σχέσης μεταξύ της διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε περίπτωση διασυνοριακών διαφορών στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις εκτός ορισμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για τα οποία τα μέρη δεν έχουν τη δυνατότητα να αποφασίζουν βάσει του εφαρμοστέου δικαίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις, ή την ευθύνη του κράτους λόγω πράξεων ή παραλείψεων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας (“acta jure imperii”).

[…]»

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ως διασυνοριακή διαφορά νοείται εκείνη κατά την οποία τουλάχιστον ένα από τα μέρη κατοικεί μονίμως ή διαμένει συνήθως σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο οποιουδήποτε άλλου μέρους κατά την ημερομηνία στην οποία:

α) τα μέρη συμφωνούν να προσφύγουν σε διαδικασία διαμεσολάβησης αφότου ανέκυψε η διαφορά·

β) διετάχθη η διαμεσολάβηση από το δικαστήριο·

γ) υφίσταται υποχρέωση διαμεσολάβησης δυνάμει του εθνικού δικαίου ή

δ) κληθούν τα μέρη για τους σκοπούς του άρθρου 5.»

6 Το άρθρο 3, στοιχείο α’, της ίδιας οδηγίας ορίζει τη «διαμεσολάβηση» ως μια διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί με πρωτοβουλία των μερών, να προταθεί ή να διαταχθεί από δικαστήριο ή να προβλέπεται από το δίκαιο κράτους μέλους.

7 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/52 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη τυχόν εθνικής νομοθεσίας η οποία καθιστά την προσφυγή στη διαμεσολάβηση υποχρεωτική ή τη συνδέει με κίνητρα ή κυρώσεις, ανεξάρτητα αν γίνεται πριν από ή μετά την έναρξη της δίκης, στον βαθμό που η νομοθεσία αυτή δεν εμποδίζει την εκ μέρους των μερών άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα.»

Η οδηγία 2013/11

8 Οι αιτιολογικές σκέψεις 16, 19 και 45 της οδηγίας 2013/11 έχουν ως εξής:

«(16) […] Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται σε καταγγελίες που υποβάλλουν καταναλωτές κατά εμπόρων. Δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε καταγγελίες που υποβάλλουν έμποροι κατά καταναλωτών ή σε διαφορές μεταξύ εμπόρων. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν διατάξεις ή να διατηρήσουν τυχόν ισχύουσες διατάξεις για διαδικασίες εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών αυτού του είδους.

[…]

(19) Στις ισχύουσες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης περιέχονται ήδη διατάξεις για την [εναλλακτική επίλυση διαφορών (ΕΕΔ)]. Για λόγους ασφάλειας δικαίου, θα πρέπει να προβλέπεται ότι σε περίπτωση σύγκρουσης υπερισχύει η παρούσα οδηγία, εκτός εάν περιέχει ρητή διάταξη περί του αντιθέτου. Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει την οδηγία [2008/52] η οποία θεσπίζει ήδη το πλαίσιο για συστήματα διαμεσολάβησης σε επίπεδο Ένωσης όσον αφορά

διασυνοριακές διαφορές, χωρίς να εμποδίζει την εφαρμογή της σε εσωτερικά συστήματα διαμεσολάβησης. Η παρούσα οδηγία έχει σχεδιασθεί για να εφαρμοσθεί οριζόντια σε κάθε είδους διαδικασίες ΕΕΔ, ακόμα και στις καλυπτόμενες από την οδηγία [2008/52].

[…]

(45) Το δικαίωμα αποτελεσματικής έννομης προστασίας και το δικαίωμα δίκαιης δίκης είναι θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, οι διαδικασίες ΕΕΔ δεν θα πρέπει να έχουν ως σκοπό να αντικαταστήσουν τις δικαστικές διαδικασίες και δεν θα πρέπει να στερούν τους καταναλωτές ή τους εμπόρους από το δικαίωμά τους να προσφεύγουν στα δικαστήρια. Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα μέρη να ασκήσουν το δικαίωμα πρόσβασής τους στο δικαστικό σύστημα. Σε περιπτώσεις που μια διαφορά δεν μπόρεσε να επιλυθεί με δεδομένη διαδικασία ΕΕΔ, η έκβαση της οποίας δεν είναι δεσμευτική, τα μέρη θα πρέπει να μπορούν εν συνεχεία να κινήσουν δικαστική διαδικασία ως προς την εν λόγω διαφορά. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν τον κατάλληλο τρόπο για την επίτευξη του στόχου αυτού. Θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι οι προθεσμίες παραγραφής ή οι αποσβεστικές προθεσμίες δεν λήγουν κατά τη διάρκεια διαδικασίας ΕΕΔ.»

9 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να συμβάλει, με την επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εξασφαλίζοντας ότι οι καταναλωτές μπορούν να υποβάλλουν προαιρετικά καταγγελίες κατά εμπόρων σε φορείς που παρέχουν ανεξάρτητες, αμερόληπτες, διαφανείς, αποτελεσματικές, ταχείες και δίκαιες διαδικασίες [ΕΕΔ]. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την εθνική νομοθεσία που καθιστά υποχρεωτική τη συμμετοχή στις σχετικές διαδικασίες εφόσον αυτή δεν εμποδίζει τα μέρη να ασκήσουν το δικαίωμά τους να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη.»

10 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Εάν δεν προβλέπεται άλλως στην παρούσα οδηγία, εφόσον διάταξη της παρούσας οδηγίας συγκρούεται με διάταξη άλλης νομοθετικής πράξης της Ένωσης και σχετίζεται με διαδικασίες εξωδικαστικής προσφυγής τις οποίες κινεί καταναλωτής κατά εμπόρου, υπερισχύει η διάταξη της παρούσας οδηγίας.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της οδηγίας [2008/52].

[…]»

11 Το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:

α) ως “καταναλωτής” νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στην εμπορική, επιχειρηματική, βιοτεχνική ή επαγγελματική του δραστηριότητα·

β) ως “έμπορος” νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ιδιωτικό ή δημόσιο, το οποίο ενεργεί, ενδεχομένως μέσω άλλου προσώπου ενεργούντος εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του, για σκοπούς που εμπίπτουν στο πλαίσιο της εμπορικής, επιχειρηματικής, βιοτεχνικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας·

γ) ως “σύμβαση πώλησης” νοείται κάθε σύμβαση βάσει της οποίας ο έμπορος μεταβιβάζει ή αναλαμβάνει να μεταβιβάσει την κυριότητα αγαθών στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα, καθώς και κάθε σύμβαση που έχει ως αντικείμενο ταυτόχρονα την παροχή αγαθών και υπηρεσιών·

δ) ως “σύμβαση παροχής υπηρεσιών” νοείται κάθε σύμβαση πλην συμβάσεως πώλησης, βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα·

ε) ως “εγχώρια διαφορά” νοείται κάθε συμβατική διαφορά που προκύπτει από πώληση ή σύμβαση παροχής υπηρεσιών εφόσον, κατά τον χρόνο παραγγελίας των αγαθών ή των υπηρεσιών από τον καταναλωτή, ο καταναλωτής κατοικεί στο κράτος μέλος εγκατάστασης του εμπόρου·

στ) ως “διασυνοριακή διαφορά” νοείται κάθε συμβατική διαφορά που προκύπτει από πώληση ή σύμβαση παροχής υπηρεσιών εφόσον, κατά τον χρόνο παραγγελίας των αγαθών ή των υπηρεσιών από τον καταναλωτή, ο καταναλωτής κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος εγκατάστασης του εμπόρου·

ζ) ως “διαδικασία ΕΕΔ” νοείται διαδικασία του άρθρου 2, η οποία πληροί τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας και εφαρμόζεται από φορέα ΕΕΔ·

η) ως “φορέας ΕΕΔ” νοείται κάθε φορέας, όπως και αν ονομάζεται ή αναφέρεται, ο οποίος ιδρύεται σε μόνιμη βάση, προσφέρει υπηρεσίες επίλυσης διαφορών μέσω διαδικασίας ΕΕΔ και έχει καταχωρισθεί σύμφωνα με το άρθρο 20 παράγραφος 2·

θ) ως “αρμόδια αρχή” νοείται κάθε δημόσια αρχή η οποία ορίζεται από κράτος μέλος για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας και έχει θεσπισθεί σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.

2. Ένας έμπορος είναι εγκατεστημένος:

— στον τόπο άσκησης της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, εάν είναι φυσικό πρόσωπο,

— στον τόπο της καταστατικής του έδρας, της κεντρικής του διοίκησης ή της άσκησης της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων τυχόν υποκαταστημάτων, αντιπροσωπειών ή άλλης εγκατάστασης, εάν είναι εταιρεία ή άλλο νομικό πρόσωπο ή ένωση φυσικών ή νομικών προσώπων.

3. Ο φορέας ΕΕΔ είναι εγκατεστημένος:

— εάν τον διαχειρίζεται φυσικό πρόσωπο, στον τόπο όπου το εν λόγω πρόσωπο ασκεί τις δραστηριότητες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών,

— εάν τον φορέα τον διαχειρίζεται νομικό πρόσωπο ή ένωση φυσικών ή νομικών προσώπων, στον τόπο όπου το εν λόγω νομικό πρόσωπο ή η ένωση φυσικών ή νομικών προσώπων ασκεί τις δραστηριότητες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών ή στον τόπο της καταστατικής τους έδρας,

— εάν τον διαχειρίζεται αρχή ή άλλη δημόσια υπηρεσία, στον τόπο της έδρας της εν λόγω αρχής.»

12 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2013/11 έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι φορείς ΕΕΔ είναι αποτελεσματικοί και πληρούν τις ακόλουθες απαιτήσεις:

α) η διαδικασία ΕΕΔ είναι διαθέσιμη και ευπρόσιτη και για τα δύο μέρη, με ηλεκτρονικό και μη ηλεκτρονικό τρόπο, ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται αυτά·

β) τα μέρη έχουν πρόσβαση στη διαδικασία, χωρίς να είναι υποχρεωμένα να χρησιμοποιήσουν δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο· η διαδικασία δεν στερεί τα μέρη από το δικαίωμα λήψης ανεξάρτητων συμβουλών ή εκπροσώπησης ή υποστήριξης από τρίτο μέρος σε κάθε στάδιο της διαδικασίας·

γ) η διαδικασία ΕΕΔ είναι δωρεάν ή διατίθεται έναντι συμβολικού τέλους για τους καταναλωτές·

[…]».

13 Το άρθρο 9 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι στις διαδικασίες ΕΕΔ:

[…]

β) τα μέρη πληροφορούνται ότι δεν υποχρεούνται να χρησιμοποιήσουν δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο, αλλά μπορούν να ζητήσουν τη συμβουλή ανεξάρτητου προσώπου ή να εκπροσωπηθούν ή υποστηριχθούν από τρίτο μέρος σε κάθε φάση της διαδικασίας·

[…]

2. Κατά τις διαδικασίες ΕΕΔ που επιδιώκουν την επίλυση της διαφοράς προτείνοντας μια λύση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι:

α) τα μέρη μπορούν να αποσυρθούν από τη διαδικασία σε οποιοδήποτε στάδιο, εφόσον δεν είναι ικανοποιημένα με την όλη διεξαγωγή της διαδικασίας· ενημερώνονται σχετικά με το δικαίωμα αυτό πριν την έναρξη της διαδικασίας· αν οι εθνικοί κανόνες προβλέπουν υποχρεωτική συμμετοχή του εμπόρου στις διαδικασίες ΕΕΔ, το παρόν στοιχείο ισχύει μόνον για τον καταναλωτή·

[…]

3. Όταν, σύμφωνα με τα εθνικό δίκαιο, διαδικασίες ΕΕΔ προβλέπουν ότι η έκβασή τους καθίσταται δεσμευτική για τον έμπορο μόλις ο καταναλωτής δεχθεί την προτεινόμενη λύση, το άρθρο 9 παράγραφος 2 λογίζεται ότι ισχύει μόνο έναντι του καταναλωτή.»

14 Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέρη που, προσπαθώντας να επιλύσουν τη διαφορά, προσφεύγουν σε διαδικασίες ΕΕΔ των οποίων η έκβαση δεν είναι δεσμευτική, να μην κωλύονται στη συνέχεια να κινήσουν δικαστική διαδικασία με αντικείμενο τη διαφορά αυτή λόγω παραγραφής ή λήξεως αποσβεστικής προθεσμίας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ΕΕΔ.

2. Η παράγραφος 1 δεν θίγει τις περί παραγραφής ή λήξεως αποσβεστικής προθεσμίας διατάξεις των διεθνών συμφωνιών στις οποίες συμμετέχουν τα κράτη μέλη.»

Το ιταλικό δίκαιο

15 Το άρθρο 4, παράγραφος 3, του decreto legislativo n. 28 Attuazione dell'articolo 60 della legge 18 giugno 2009, n. 69, in materia di mediazione finalizzata alla conciliazione delle controversie civili e commerciali [νομοθετικό διάταγμα 28 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 60 του νόμου 69, της 18ης Ιουνίου 2009, για τη διαμεσολάβηση με σκοπό τη συμβιβαστική επίλυση των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις], της 4ης Μαρτίου 2010 (*GURI* αριθ. 53, της 5ης Μαρτίου 2010, σ. 1, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 28/2010), το οποίο μεταφέρει την οδηγία 2008/52 στο ιταλικό δίκαιο, ως είχε κατά τον κρίσιμο χρόνο, προβλέπει τα εξής:

«Κατά τον ορισμό του, ο δικηγόρος οφείλει να ενημερώσει τον πελάτη για τη δυνατότητα να επωφεληθεί της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως που διέπεται από το παρόν διάταγμα, καθώς και των φορολογικών ελαφρύνσεων που προβλέπονται στα άρθρα 17 και 20. Ο δικηγόρος ενημερώνει επίσης τον πελάτη για τις περιπτώσεις στις οποίες η διεξαγωγή διαδικασίας διαμεσολαβήσεως αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος. Η ενημέρωση πρέπει να είναι σαφής και έγγραφη. Σε περίπτωση αθετήσεως αυτών των υποχρεώσεων ενημερώσεως, η σύμβαση μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη είναι ακυρώσιμη. […]»

16 Το άρθρο 5 του νομοθετικού διατάγματος 28/2010 ορίζει τα εξής:

«[…]

1-bis. Όποιος προτίθεται να ασκήσει ένδικο βοήθημα λόγω διαφοράς σχετικής με […] ασφαλιστικές, τραπεζικές και χρηματοοικονομικές συμβάσεις, οφείλει προηγουμένως να κινήσει, επικουρούμενος από δικηγόρο, τη διαδικασία διαμεσολαβήσεως η οποία προβλέπεται στο παρόν διάταγμα ή τη διαδικασία εξώδικου συμβιβασμού η οποία προβλέπεται στο νομοθετικό διάταγμα 179 της 8ης Οκτωβρίου 2007 ή τη διαδικασία η οποία θεσπίστηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 128-bis του κωδικοποιημένου κειμένου των νόμων σχετικά με τις τραπεζικές και τις πιστωτικές δραστηριότητες το οποίο αφορά το νομοθετικό διάταγμα 385 της 1ης Σεπτεμβρίου 1993, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, για τους τομείς που ρυθμίζονται εκεί. Η κίνηση της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως συνιστά προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος. […]

[…]

2-bis. Όταν η κίνηση της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος, η προϋπόθεση αυτή θεωρείται ότι τηρήθηκε αν η πρώτη συνάντηση ενώπιον του διαμεσολαβητή ολοκληρώθηκε χωρίς να επιτευχθεί συμφωνία.

[…]

4. Οι παράγραφοι 1-bis και 2 δεν εφαρμόζονται:

a) στις διαδικασίες διαταγής πληρωμής, περιλαμβανομένης της ανακοπής, μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί των αιτήσεων περί χορηγήσεως ή αναστολής της προσωρινής εκτελέσεως·

[…]».

17 Το άρθρο 8 του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος έχει ως εξής:

«1. Κατά την υποβολή της αιτήσεως διαμεσολαβήσεως, ο υπεύθυνος του φορέα διορίζει ένα διαμεσολαβητή και ορίζει μια πρώτη συνάντηση μεταξύ των μερών εντός 30 το πολύ ημερών από την υποβολή της αιτήσεως. Η αίτηση και η ημερομηνία της πρώτης συναντήσεως κοινοποιούνται από τον

κινήσαντα τη διαδικασία στο άλλο μέρος της διαφοράς με κάθε μέσο πρόσφορο να διασφαλίσει την επίδοση. Τα μέρη οφείλουν να προσέλθουν στην πρώτη συζήτηση και στις επόμενες συζητήσεις, μέχρι την περάτωση της διαδικασίας, επικουρούμενα από δικηγόρο. […]

[…]

4-bis. Σε περίπτωση μη συμμετοχής στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως χωρίς εύλογη αιτία, δύναται να κριθεί από τον δικαστή, στη δίκη που ακολουθεί, ότι υπάρχει αρχή αποδείξεως υπό την έννοια του άρθρου 116, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας. Ο δικαστής υποχρεώνει τον διάδικο ο οποίος, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5, δεν μετέσχε στη διαδικασία χωρίς εύλογη αιτία, να καταβάλει στο δημόσιο ταμείο ποσό ανερχόμενο στο ύψος των ενιαίων δικαστικών τελών.

[…]»

18 Το decreto legislativo n. 130 Attuazione della direttiva 2013/11/UE sulla risoluzione alternativa delle controversie dei consumatori, che modifica il regolamento (CE) n. 2006/2004 e la direttiva 2009/22/CE [νομοθετικό διάταγμα 130 περί μεταφοράς της οδηγίας 2013/11 για την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 2006/2004 και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ], της 6ης Αυγούστου 2015 (*GURI* αριθ. 191, της 19ης Αυγούστου 2015, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 130/2015), προσέθεσε στο decreto legislativo n. 206, recante Codice del consumo (νομοθετικό διάταγμα 206 περί κώδικα καταναλωτή), της 6ης Σεπτεμβρίου 2005 (*GURI* αριθ. 235, της 8ης Οκτωβρίου 2005, στο εξής: κώδικας καταναλωτή), τίτλο II-bis που επιγράφεται «Εξώδικη επίλυση των διαφορών». Το άρθρο 141 του εν λόγω κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 130/2015 και το οποίο περιλαμβάνεται στο ανωτέρω νέο κεφάλαιο, προβλέπει τα εξής:

«[…]

4. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου έχουν εφαρμογή στις προαιρετικές διαδικασίες εναλλακτικής επιλύσεως, συμπεριλαμβανομένης της επιλύσεως μέσω τηλεματικής, των εθνικών και διασυνοριακών διαφορών μεταξύ καταναλωτών και εμπόρων που κατοικούν ή είναι εγκαταστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο των οποίων ο φορέας ΕΕΔ προτείνει λύση ή καλεί τα μέρη σε συνάντηση για να διευκολυνθεί ο φιλικός διακανονισμός, και ειδικότερα στους φορείς διαμεσολαβήσεως για τον χειρισμό των καταναλωτικών διαφορών, οι οποίοι είναι καταχωρισμένοι στο ειδικό τμήμα που προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφοι 2 και 4, του [νομοθετικού διατάγματος 28/2010], αλλά και στους άλλους φορείς ΕΕΔ που έχουν συσταθεί ή είναι καταχωρισμένοι στους καταλόγους που τηρούνται και ελέγχονται από τις αρχές που αναφέρει η παράγραφος 1, σημείο i, κατόπιν εξακριβώσεως ότι πληρούν τις προϋποθέσεις και ότι η οργάνωση και οι διαδικασίες τους συνάδουν προς τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου. […]

[…]

6. Διατηρούνται σε ισχύ οι ακόλουθες διατάξεις που προβλέπουν τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των διαδικασιών εναλλακτικής επιλύσεως διαφορών:

a) άρθρο 5, παράγραφος 1-bis, του [νομοθετικού διατάγματος 28/2010], το οποίο διέπει τις περιπτώσεις στις οποίες η διαμεσολάβηση για τον φιλικό διακανονισμό των αστικών και εμπορικών διαφορών συνιστά προϋπόθεση του παραδεκτού·

[…]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

19 Η Banco Popolare χορήγησε στον L. Menini και στην M. A. Rampanelli άνοιγμα πιστώσεως με αλληλόχρεο λογαριασμό δυνάμει τριών διαδοχικών συμβάσεων, προκειμένου να καταστεί για αυτούς δυνατή η αγορά μετοχών εκδοθείσες είτε από την ίδια την Banco Popolare είτε από άλλες εταιρίες που της ανήκουν.

20 Στις 15 Ιουνίου 2015, αρμόδιο δικαστήριο εξέδωσε υπέρ της Banco Popolare διαταγή πληρωμής κατά του L. Menini και της M. A. Rampanelli για ποσόν ύψους 991 848,21 ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε, κατά την Banco Popolare, στο χρεωστικό υπόλοιπο από σύμβαση ανοίγματος αλληλόχρεου λογαριασμού με ενυπόθηκη ασφάλεια, η οποία συνήφθη στις 16 Ιουλίου 2009. Ο L. Menini και η M. A. Rampanelli άσκησαν ανακοπή κατά της εν λόγω διαταγής πληρωμής και ζήτησαν την αναστολή της προσωρινής εκτελέσεώς της.

21 Το αιτούν δικαστήριο, Tribunale Ordinario di Verona (πρωτοδικείο της Βερόνας, Ιταλία), εκθέτει ότι, δυνάμει του εθνικού δικαίου, τέτοια διαδικασία ανακοπής είναι παραδεκτή μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι διάδικοι κίνησαν προηγουμένως διαδικασία διαμεσολαβήσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφοι 1-bis και 4, του νομοθετικού διατάγματος 28/2010. Επίσης, διαπιστώνει ότι η διαφορά την οποία καλείται να τάμει εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κώδικα καταναλωτή, όπως έχει τροποποιηθεί με το νομοθετικό διάταγμα 130/2015, με το οποίο μεταφέρθηκε η οδηγία 2013/11 στο ιταλικό δίκαιο. Ειδικότερα, ο L. Menini και η M. A. Rampanelli θα πρέπει να θεωρηθούν ως «καταναλωτές», υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, δεδομένου ότι έχουν συνάψει συμβάσεις δυνάμενες να χαρακτηριστούν «συμβάσεις παροχής υπηρεσιών», υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο δ', της ίδιας οδηγίας.

22 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν προκύπτει σαφώς ότι, δεδομένου ότι η οδηγία 2013/11 παραθέτει ρητώς την οδηγία 2008/52, έπεται ότι η πρώτη εξ αυτών των οδηγιών είχε ως σκοπό να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέψουν την υποχρεωτική προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως και όχι την προσφυγή σε διαδικασία ΕΕΔ προβλεπόμενη από την οδηγία 2013/11 όσον αφορά διαφορές στις οποίες εμπλέκονται καταναλωτές. Ειδικότερα, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/52, καθόσον επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέψουν ότι η διαμεσολάβηση αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού ενδίκων βοηθημάτων, δεν έχει, κατά το αιτούν δικαστήριο, επιτακτικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι αφήνει την εν λόγω επιλογή στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών.

23 Έτσι, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι διατάξεις του ιταλικού δικαίου όσον αφορά την υποχρεωτική διαμεσολάβηση αντίκεινται στην οδηγία 2013/11. Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, η οδηγία 2013/11 θεσπίζει ενιαίο, αποκλειστικό και εναρμονισμένο σύστημα για τις διαφορές στις οποίες εμπλέκονται καταναλωτές, το οποίο δεσμεύει τα κράτη μέλη αναφορικά με τον επιδιωκόμενο με την οδηγία αυτή σκοπό. Επομένως, η εν λόγω οδηγία πρέπει, κατά το αιτούν δικαστήριο, να εφαρμόζεται και στις διαδικασίες τις οποίες αφορά η οδηγία 2008/52.

24 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, επίσης, το γεγονός ότι το άρθρο 9 της οδηγίας 2013/11 αφήνει στα μέρη όχι μόνο τη δυνατότητα να μετάσχουν ή μη στη διαδικασία ΕΕΔ, αλλά και τη δυνατότητα να αποσυρθούν από αυτήν ανά πάσα στιγμή, με αποτέλεσμα η υποχρεωτική προσφυγή στη διαμεσολάβηση που προβλέπει το εθνικό δίκαιο να θέτει τον καταναλωτή σε δυσμενέστερη θέση από εκείνη στην οποία θα βρισκόταν εάν τέτοια προσφυγή είχε αποκλειστικώς προαιρετικό χαρακτήρα.

25 Τέλος, κατά το αιτούν δικαστήριο, η διαδικασία υποχρεωτικής διαμεσολαβήσεως που προβλέπει το εθνικό δίκαιο δεν συνάδει προς το άρθρο 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/11 καθόσον, στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας, τα μέρη δεν δύνανται να αποσυρθούν από τη διαδικασία διαμεσολαβήσεως ανά πάσα στιγμή και άνευ ετέρου εάν δεν είναι ικανοποιημένα από την όλη διεξαγωγή της. Μπορούν να το πράξουν μόνον εάν επικαλεστούν εύλογη αιτία, ειδάλλως υπόκεινται

σε χρηματική κύρωση την οποία ο δικαστής υποχρεούται να επιβάλει, ακόμα και στην περίπτωση που το μέρος το οποίο αποσύρθηκε από τη διαδικασία διαμεσολαβήσεως με το ανωτέρω σκεπτικό δικαιωθεί δικαστικώς.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale Ordinario di Verona (πρωτοδικείο της Βερόνας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας [2013/11], καθόσον ορίζει ότι η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται "με την επιφύλαξη της οδηγίας [2008/52]", την έννοια ότι αφήνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέπουν υποχρεωτική διαμεσολάβηση μόνο για τις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2013/11], δηλαδή για τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας [2013/11], τις συμβατικές διαφορές που απορρέουν από συμβάσεις άλλες από τις συμβάσεις πωλήσεως ή παροχής υπηρεσιών, καθώς και εκείνες που δεν αφορούν τους καταναλωτές;

2) Έχει το άρθρο 1 της οδηγίας [2013/11], καθόσον εξασφαλίζει στους καταναλωτές τη δυνατότητα να υποβάλουν καταγγελία κατά εμπόρων σε συσταθέντες προς τούτο φορείς εναλλακτικής επιλύσεως διαφορών, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει την προσφυγή στη διαμεσολάβηση, σε μια από τις διαφορές τις οποίες αφορά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας [2013/11], ως προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου βοηθήματος που ασκήθηκε από το μέρος που έχει την ιδιότητα του καταναλωτή και, εν πάση περιπτώσει, σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει την υποχρεωτική επικουρία από δικηγόρο και τα σχετικά έξοδα για τον καταναλωτή που μετέχει στη διαμεσολάβηση σε μια από τις προαναφερθείσες διαφορές, καθώς και τη δυνατότητα να μη συμμετάσχουν στη διαμεσολάβηση μόνο όταν συντρέχει εύλογη αιτία;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

27 Η Ιταλική και η Γερμανική Κυβέρνηση αμφισβητούν το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προβάλλοντας ότι η οδηγία 2013/11 δεν έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης. Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εν λόγω διαφορά αποτελεί προέκταση διαδικασίας διαταγής πληρωμής που κινήθηκε από έμπορο κατά καταναλωτή και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2013/11. Η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρινίζει αν η διαδικασία διαμεσολαβήσεως η οποία θεσπίστηκε με το νομοθετικό διάταγμα 28/2010 όντως συνιστά «διαδικασία ΕΕΔ» διεξαγόμενη ενώπιον «φορέα ΕΕΔ», όπως οι έννοιες αυτές ορίζονται στην οδηγία 2013/11, τη μοναδική δηλαδή περίπτωση στην οποία θα ήταν εφαρμοστέα η ανωτέρω οδηγία.

28 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, απόρριψη αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο χωρεί μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (απόφαση της 14ης Μαρτίου 2013, Allianz Hungária Biztosító κ.λπ., C-32/11, EU:C:2013:160, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

29 Εν προκειμένω, ωστόσο, φαίνεται ότι το ζήτημα εάν η οδηγία 2013/11 εφαρμόζεται στη διαφορά της κύριας δίκης συνδέεται άρρηκτα προς τις απαντήσεις που πρέπει να δοθούν στην υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 7ης Μαρτίου 2017, X και X, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί του πρώτου ερωτήματος

30 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/11, καθόσον προβλέπει ότι αυτή εφαρμόζεται «με την επιφύλαξη» της οδηγίας 2008/52, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως στις διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/11.

31 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/52 προβλέπει ότι σκοπός της είναι να διευκολύνει την πρόσβαση στην εναλλακτική επίλυση των διαφορών και να προαγάγει τον φιλικό διακανονισμό τους, ενθαρρύνοντας την προσφυγή στη διαμεσολάβηση. Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου υπογραμμίζει ότι η οδηγία εφαρμόζεται σε περίπτωση διασυνοριακών διαφορών στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις ήτοι, κατά το άρθρο 2, σε κάθε διαφορά στην οποία τουλάχιστον ένα από τα μέρη κατοικεί μονίμως ή διαμένει συνήθως σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο κάθε άλλου μέρους.

32 Όμως εν προκειμένω είναι σαφές ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν είναι διασυνοριακή.

33 Βεβαίως, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2008/52, τίποτα δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν την εν λόγω οδηγία και σε εσωτερικές διαδικασίες διαμεσολαβήσεως, δυνατότητα που, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, αξιοποιήθηκε από τον Ιταλό νομοθέτη. Στο ίδιο πνεύμα, η αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας 2013/11 υπενθυμίζει ότι η οδηγία 2008/52 θεσπίζει ένα πλαίσιο για τα συστήματα διαμεσολαβήσεως σε επίπεδο Ένωσης όσον αφορά τις διασυνοριακές διαφορές, χωρίς να εμποδίζει την εφαρμογή της οδηγίας 2008/52 στα εσωτερικά συστήματα διαμεσολαβήσεως.

34 Εντούτοις, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 60 των προτάσεών του, η επιλογή του Ιταλού νομοθέτη να επεκτείνει την εφαρμογή του νομοθετικού διατάγματος 28/2010 στις εθνικές διαφορές δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2008/52, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας.

35 Επομένως, δεδομένου ότι η οδηγία 2008/52 δεν εφαρμόζεται σε διαφορά όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, παρέλκει, στην υπό κρίση υπόθεση, η απόφανση επί του ζητήματος της συναρμογής της εν λόγω οδηγίας με την οδηγία 2013/11. Όσον αφορά το εάν η τελευταία αυτή οδηγία αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, τούτο αποτελεί αντικείμενο του δευτέρου ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου και, κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί σε αυτό το πλαίσιο.

36 Επομένως, κατόπιν των προεκτεθέντων, παρέλκει η απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

37 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν η οδηγία 2013/11 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει, πρώτον, την υποχρεωτική προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως για τις διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο της 2, παράγραφος 1, της οδηγίας ως προϋπόθεση του παραδεκτού της ένδικης προσφυγής που αφορά τις εν λόγω διαφορές, δεύτερον, ότι, στο πλαίσιο

τέτοιας διαμεσολαβήσεως, οι καταναλωτές πρέπει να επικουρούνται από δικηγόρο και, τρίτον, ότι οι καταναλωτές μπορούν να αποφύγουν προηγούμενη προσφυγή στη διαμεσολάβηση μόνον εάν αποδείξουν την ύπαρξη εύλογης αιτίας αυτής τους της αποφάσεως.

38 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να εξεταστεί, προκαταρκτικώς, εάν η οδηγία 2013/11 δύναται να εφαρμοστεί σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

39 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, η οδηγία 2013/11 έχει ως σκοπό να διασφαλίσει ότι οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν, προαιρετικώς, καταγγελίες κατά εμπόρων μέσω διαδικασιών ΕΕΔ.

40 Η οδηγία 2013/11 δεν εφαρμόζεται σε όλες τις διαφορές στις οποίες εμπλέκονται καταναλωτές, αλλά αποκλειστικώς στις διαδικασίες που πληρούν σωρευτικώς τις κατωτέρω προϋποθέσεις: πρώτον, η διαδικασία πρέπει να έχει κινηθεί από καταναλωτή κατά εμπόρου όσον αφορά τις συμβατικές υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις πωλήσεως ή παροχής υπηρεσιών, δεύτερον, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2013/11, η διαδικασία αυτή πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας και, ως εκ τούτου, να είναι ανεξάρτητη, αμερόληπτη, διαφανής, αποτελεσματική, ταχεία και δίκαιη, τρίτον, η εν λόγω διαδικασία πρέπει να ανατίθεται σε φορέα ΕΕΔ, δηλαδή, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', της ίδιας οδηγίας, σε φορέα, όπως και αν αυτός ονομάζεται, ο οποίος έχει ιδρυθεί σε μόνιμη βάση, προσφέρει υπηρεσίες επιλύσεως διαφορών μέσω διαδικασίας ΕΕΔ και έχει καταχωριστεί σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/11, ο δε σχετικός κατάλογος πρέπει να έχει γνωστοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

41 Προκειμένου να κριθεί εάν η οδηγία 2013/11 έχει εφαρμογή σε διαδικασία ΕΕΔ όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να εξεταστεί εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές.

42 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, το ζήτημα εάν μια διαδικασία ΕΕΔ, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να εκληφθεί ως κινηθείσα όχι από έμπορο αλλά από καταναλωτή, εμπίπτει στην εκτίμηση του εθνικού δικαστή και στην εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου κάθε κράτους μέλους. Κατά συνέπεια, όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει εάν η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, καθώς και η αίτηση αναστολής εκτελέσεως, συνιστούν προσφυγή καταναλωτή, η οποία έχει αυτοτελή χαρακτήρα σε σχέση με τη διαδικασία διαταγής πληρωμής που έχει κινήσει επαγγελματίας του πιστωτικού τομέα, όπως ο επίμαχος στην υπόθεση της κύριας δίκης.

43 Όσον αφορά τη δεύτερη και την τρίτη προϋπόθεση, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν διευκρινίζει εάν η διαδικασία διαμεσολαβήσεως η οποία προβλέπεται στην ιταλική νομοθεσία διεξάγεται ενώπιον φορέα ΕΕΔ, σύμφωνα με την οδηγία 2013/11. Ομοίως, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει εάν ο φορέας που αναφέρεται στο άρθρο 141, παράγραφος 4, του κώδικα καταναλωτή, όπως έχει τροποποιηθεί με το νομοθετικό διάταγμα 130/2015, αποτελεί φορέα ΕΕΔ, ο οποίος πληροί τις προϋποθέσεις της οδηγίας 2013/11, καθόσον αυτό αποτελεί προϋπόθεση της εφαρμογής της.

44 Ως εκ τούτου, η οδηγία 2013/11, υπό την επιφύλαξη των ζητημάτων που θα διερευνήσει το αιτούν δικαστήριο, δύναται να εφαρμοστεί σε εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

45 Όσον αφορά τα τρία στοιχεία που περιλαμβάνονται στο ερώτημα που υποβλήθηκε από το αιτούν δικαστήριο και, καταρχάς, όσον αφορά την ύπαρξη διαδικασίας διαμεσολαβήσεως ως προϋπόθεση του παραδεκτού ένδικης προσφυγής σχετικά με τη διαφορά που αποτελεί το αντικείμενο αυτής της διαδικασίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1-bis, του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, αληθεύει ότι το άρθρο 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2013/11 προβλέπει τη δυνατότητα των καταναλωτών να υποβάλλουν «προαιρετικώς» καταγγελίες κατά εμπόρων ενώπιον φορέων ΕΕΔ.

46 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν, βάσει γραμματικής ερμηνείας του άρθρου 1, πρώτη περίοδος, τέτοια προηγούμενη και υποχρεωτική προσφυγή στη διαμεσολάβηση μπορεί να διατηρηθεί σε ισχύ από τα κράτη μέλη μόνο για τα είδη διαφορών που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτής της οδηγίας.

47 Κατά πάγια, όμως, νομολογία του Δικαστηρίου, όσον αφορά την ερμηνεία διατάξεων του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα τους, αλλά και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελούν μέρος, καθώς και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται (απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2014, Hoštická κ.λπ., C-561/13, EU:C:2014:2287, σκέψη 29).

48 Συναφώς, μολονότι το άρθρο 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2013/11 χρησιμοποιεί τη φράση «προαιρετικώς», επισημαίνεται ότι η δεύτερη περίοδος του ίδιου άρθρου προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα των κρατών μελών να καταστήσουν υποχρεωτική τη συμμετοχή στις διαδικασίες ΕΕΔ, εφόσον τέτοια νομοθεσία δεν εμποδίζει τα μέρη να ασκήσουν το δικαίωμά τους προσφυγής στη Δικαιοσύνη.

49 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από το άρθρο 3, στοιχείο α’, της οδηγίας 2008/52, η οποία ορίζει ως διαμεσολάβηση τη διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους. Η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί με πρωτοβουλία των μερών, να προταθεί ή να διαταχθεί από δικαστήριο ή να προβλέπεται από το δίκαιο κράτους μέλους. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, αυτή εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη τυχόν εθνικής νομοθεσίας η οποία καθιστά την προσφυγή στη διαμεσολάβηση υποχρεωτική, στον βαθμό που η νομοθεσία αυτή δεν εμποδίζει την άσκηση, από τα εμπλεκόμενα μέρη, του δικαιώματος προσβάσεως στο δικαστικό σύστημα.

50 Συνεπώς, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 13 της οδηγίας 2008/52, ο προαιρετικός χαρακτήρας της διαμεσολαβήσεως δεν συνίσταται στην ελευθερία των μερών να προσφύγουν στη διαδικασία αυτή, αλλά στο γεγονός ότι «τα μέρη έχουν την ευθύνη της διαδικασίας και μπορούν να την οργανώσουν κατά την επιθυμία τους και να την ολοκληρώσουν οποιαδήποτε στιγμή».

51 Ως εκ τούτου, εκείνο που προέχει δεν είναι ο υποχρεωτικός ή προαιρετικός χαρακτήρας του συστήματος διαμεσολαβήσεως, αλλά το να διασφαλίζεται η πρόσβαση των μερών στη Δικαιοσύνη. Προς τον σκοπό αυτόν, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 75 των προτάσεών του, τα κράτη μέλη διατηρούν την πλήρη νομοθετική τους αυτονομία, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2013/11.

52 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, όχι μόνο έχει θεσπίσει εξώδικη διαδικασία συμβιβασμού αλλά, επιπλέον, έχει καταστήσει υποχρεωτική την προσφυγή σε αυτήν προτού επιληφθεί της διαφοράς δικαστικό όργανο, δεν μπορεί να διακυβεύσει την υλοποίηση του σκοπού της οδηγίας 2013/11(βλ., κατ’ αναλογίαν, απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Alassini κ.λπ., C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146, σκέψη 45).

53 Είναι, βεβαίως, αδιαμφισβήτητο ότι, θέτοντας ως προϋπόθεση του παραδεκτού των ενδίκων βοηθημάτων που ασκούνται στους τομείς οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1-bis, του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, την προσφυγή σε υποχρεωτική διαμεσολάβηση, η επίμαχη εθνική νομοθεσία καθιερώνει ένα συμπληρωματικό στάδιο πριν την πρόσβαση στον δικαστή. Η προϋπόθεση αυτή θα μπορούσε να θίξει την αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας (βλ., υπ’ αυτήν την έννοια, απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Alassini κ.λπ., C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146, σκέψη 62).

54 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν αποτελούν απόλυτα προνόμια αλλά μπορούν να περιέχουν περιορισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί ανταποκρίνονται πράγματι σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδιώκει το επίμαχο μέτρο και δεν αποτελούν, ενόψει του επιδιωκομένου σκοπού, υπέρμετρη και επαχθή επέμβαση που θα προσέβαλλε την ίδια την ουσία των ούτως διασφαλιζομένων δικαιωμάτων (βλ. απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Alassini κ.λπ., C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

55 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 81 των προτάσεών του, καίτοι η απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Alassini κ.λπ. (C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146), αφορούσε διαδικασία συμβιβασμού, το σκεπτικό του Δικαστηρίου μπορεί να εφαρμοστεί σε εθνικές νομοθεσίες οι οποίες καθιστούν υποχρεωτική την προσφυγή σε άλλες εξώδικες διαδικασίες, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη διαδικασία διαμεσολαβήσεως.

56 Επομένως, όπως αναφέρεται, κατ' ουσίαν, στην αιτιολογική σκέψη 45 της οδηγίας 2013/11, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν τα μέσα που κρίνουν πρόσφορα ώστε να μην παρεμποδίζεται η πρόσβαση στη Δικαιοσύνη, εξυπακουομένου ότι το γεγονός, αφενός, ότι το αποτέλεσμα της διαδικασίας ΕΕΔ δεν είναι δεσμευτικό για τα μέρη και, αφετέρου, ότι οι προθεσμίες παραγραφής ή αποσβεστικής προθεσμίας δεν λήγουν διαρκούσης μιας τέτοιας διαδικασίας συνιστούν δύο μέσα τα οποία, μεταξύ άλλων, είναι πρόσφορα για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

57 Όσον αφορά τον δεσμευτικό χαρακτήρα του αποτελέσματος της διαδικασίας ΕΕΔ, το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/11 επιτάσσει στα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να αποσυρθούν από αυτήν ανά πάσα στιγμή εφόσον δεν είναι ικανοποιημένα με την όλη διεξαγωγή της διαδικασίας. Επιπροσθέτως, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, κατόπιν της διαδικασίας ΕΕΔ προτείνεται απλώς μια λύση στα μέρη, τα οποία είναι ελεύθερα να την αποδεχθούν, να την απορρίψουν ή να την ακολουθήσουν.

58 Μολονότι το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/11 καθιερώνει τη δυνατότητα των εθνικών νομοθεσιών να προβλέπουν ότι το αποτέλεσμα των διαδικασιών ΕΕΔ είναι δεσμευτικό για τους εμπόρους, αυτή η δυνατότητα προϋποθέτει ότι ο καταναλωτής έχει προηγουμένως αποδεχθεί την προταθείσα λύση.

59 Όσον αφορά τις προθεσμίες παραγραφής ή αποσβεστικής προθεσμίας, το άρθρο 12 της οδηγίας 2013/11 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέρη που, προσπαθώντας να επιλύσουν τη διαφορά, προσφεύγουν σε διαδικασίες ΕΕΔ να μην κωλύονται στη συνέχεια να κινήσουν ένδικη διαδικασία λόγω παραγραφής ή λήξεως αποσβεστικής προθεσμίας κατά τη διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας.

60 Εξάλλου, κατά το άρθρο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/11, η διαδικασία ΕΕΔ πρέπει να είναι διαθέσιμη, με ηλεκτρονικό και μη ηλεκτρονικό τρόπο, και για τα δύο μέρη, ανεξαρτήτως του πού βρίσκονται αυτά.

61 Επομένως, ο ορισμός μιας διαδικασίας διαμεσολαβήσεως ως προϋποθέσεως του παραδεκτού ένδικης προσφυγής δύναται να αποδειχθεί συμβατός προς την αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας αν η διαδικασία αυτή δεν καταλήγει σε δεσμευτική για τα εμπλεκόμενα μέρη απόφαση, δεν καθυστερεί ουσιωδώς την άσκηση ενδίκου βοηθήματος, αναστέλλει την απόσβεση των οικείων δικαιωμάτων και δεν προκαλεί έξοδα, ή προκαλεί ελάχιστα έξοδα, στα ενδιαφερόμενα μέρη, εφόσον πάντως η ηλεκτρονική οδός δεν αποτελεί το μοναδικό μέσο προσβάσεως στην εν λόγω διαδικασία συμβιβασμού και είναι δυνατή η λήψη προσωρινών μέτρων σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες το επείγον της καταστάσεως τα επιβάλλει (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Alassini κ.λπ., C-317/08 έως C-320/08, EU:C:2010:146, σκέψη 67).

62 Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διερευνήσει εάν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης νομοθεσία, και ιδίως το άρθρο 5 του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, καθώς και το άρθρο 141 του κώδικα καταναλωτή, όπως έχει τροποποιηθεί με το νομοθετικό διάταγμα 130/2015, καθιστά δυνατόν για τα εμπλεκόμενη μέρη να ασκήσουν το δικαίωμά τους ελεύθερης προσβάσεως στο δικαστικό σύστημα, όπως επιτάσσει το άρθρο 1 της οδηγίας 2013/11, καθόσον ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη.

63 Εν τοιαύτη περιπτώσει, η θέσπιση μιας διαδικασίας διαμεσολαβήσεως ως προϋποθέσεως του παραδεκτού ένδικης προσφυγής θα ήταν πράγματι συμβατή προς το άρθρο 1 της οδηγίας 2013/11.

64 Δεύτερον, όσον αφορά την υποχρέωση του καταναλωτή να ζητήσει την επικουρία δικηγόρου για να κινήσει διαδικασία διαμεσολαβήσεως, η απάντηση στο σχετικό ερώτημα προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 8, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/11. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο, το οποίο αφορά την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα μέρη έχουν πρόσβαση στις διαδικασίες ΕΕΔ χωρίς να είναι υποχρεωμένα να απευθυνθούν σε δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο. Επιπροσθέτως, το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι κάθε εμπλεκόμενο μέρος πρέπει να ενημερώνεται ότι δεν υποχρεούται να απευθυνθεί σε δικηγόρο ή σε νομικό σύμβουλο.

65 Κατά συνέπεια, εθνική νομοθεσία δεν δύναται να επιβάλει στον καταναλωτή ο οποίος μετέχει σε διαδικασία ΕΕΔ την υποχρέωση να επικουρείται υποχρεωτικώς από δικηγόρο.

66 Τέλος, τρίτον, όσον αφορά το ζήτημα εάν η οδηγία 2013/11 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε διάταξη του εθνικού δικαίου κατά την οποία οι καταναλωτές δύνανται να αποσυρθούν από διαδικασία διαμεσολαβήσεως μόνο στην περίπτωση που αποδείξουν την ύπαρξη εύλογης αιτίας αυτής τους της αποφάσεως, επ' απειλή επιβολής κυρώσεως στο πλαίσιο της μεταγενέστερης ένδικης διαδικασίας, κρίνεται ότι τέτοιος περιορισμός είναι ικανός να αποτελέσει τροχοπέδη στο δικαίωμα προσβάσεως των εμπλεκομένων μερών στη Δικαιοσύνη, αντιθέτως προς των επιδιωκόμενο με την οδηγία 2013/11 σκοπό, ο οποίος υπενθυμίζεται στο άρθρο 1 της οδηγίας. Πράγματι, ενδεχόμενη απόσυρση του καταναλωτή από τη διαδικασία ΕΕΔ δεν μπορεί να έχει δυσμενείς συνέπειες για αυτόν στο πλαίσιο ένδικης προσφυγής σχετικής με τη διαφορά η οποία αποτέλεσε ή θα έπρεπε να είχε αποτελέσει το αντικείμενο αυτής της διαδικασίας.

67 Υπέρ της τελευταίας αυτής σκέψεως συνηγορεί το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/11 το οποίο, όσον αφορά τις διαδικασίες ΕΕΔ, οι οποίες επιδιώκουν την επίλυση της διαφοράς προτείνοντας μια λύση, επιβάλλει στα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι τα μέρη μπορούν να αποσυρθούν από τη διαδικασία ανά πάσα στιγμή, εφόσον δεν είναι ικανοποιημένα με την όλη διεξαγωγή της διαδικασίας.

68 Η ίδια διάταξη προβλέπει επίσης ότι, οσάκις η εθνική νομοθεσία προβλέπει την υποχρεωτική συμμετοχή των εμπόρων στις διαδικασίες ΕΕΔ, ο καταναλωτής, και μόνον αυτός, πρέπει πάντα να έχει το δικαίωμα αποσύρσεως.

69 Κατά συνέπεια, η οδηγία 2013/11 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία περιορίζει το δικαίωμα των καταναλωτών να αποσύρονται από τη διαδικασία διαμεσολαβήσεως μόνο στην περίπτωση που αποδείξουν την ύπαρξη εύλογης αιτίας για αυτή τους την απόφαση.

70 Πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ιταλική Κυβέρνηση δήλωσε ότι η επιβολή προστίμου από τον δικαστή σε μεταγενέστερη διαδικασία προβλέπεται μόνο σε περίπτωση μη συμμετοχής χωρίς εύλογη αιτία στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως και όχι σε περίπτωση αποσύρσεως από αυτήν. Εν τοιαύτη περιπτώσει, πράγμα το οποίο θα πρέπει να εξακριβώσει το αιτούν δικαστήριο, η οδηγία 2013/11 δεν αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία δεν επιτρέπει στον

καταναλωτή να αρνηθεί τη συμμετοχή σε προαπαιτούμενη διαδικασία διαμεσολαβήσεως παρά μόνον με την επίκληση εύλογης αιτίας, εφόσον αυτός μπορεί να θέσει τέλος στη διαδικασία άνευ ετέρου αμέσως μετά την πρώτη συνάντηση με τον διαμεσολαβητή.

71 Βάσει των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

— Η οδηγία 2013/11 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως όσον αφορά τις διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ως προϋπόθεση του παραδεκτού της ένδικης προσφυγής σχετικά με τις εν λόγω διαφορές, στον βαθμό που μια τέτοια απαίτηση δεν εμποδίζει τα εμπλεκόμενα μέρη να ασκήσουν το δικαίωμά τους προσβάσεως στο δικαστικό σύστημα.

— Αντιθέτως, η εν λόγω οδηγία έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι, στο πλαίσιο τέτοιας διαμεσολαβήσεως, οι καταναλωτές πρέπει να επικουρούνται από δικηγόρο και δεν μπορούν να αποσυρθούν από διαδικασία διαμεσολαβήσεως παρά μόνον εάν αποδείξουν την ύπαρξη εύλογης αιτίας για αυτή τους την απόφαση.

Επί των δικαστικών εξόδων

72 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Η οδηγία 2013/11/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 2006/2004 και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ (οδηγία ΕΕΚΔ), έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως στις διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ως προϋπόθεση του παραδεκτού της ένδικης προσφυγής σχετικά με τις εν λόγω διαφορές, στον βαθμό που μια τέτοια απαίτηση δεν εμποδίζει τα εμπλεκόμενα μέρη να ασκήσουν το δικαίωμά τους προσβάσεως στο δικαστικό σύστημα.

Αντιθέτως, η εν λόγω οδηγία έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι, στο πλαίσιο τέτοιας διαμεσολαβήσεως, οι καταναλωτές πρέπει να επικουρούνται από δικηγόρο και δεν μπορούν να αποσυρθούν από διαδικασία διαμεσολαβήσεως παρά μόνον εάν αποδείξουν την ύπαρξη εύλογης αιτίας για αυτή τους την απόφαση.

(υπογραφές)